

Kina, Ryssland, USA och Ukraina

Olika aspekter av Kinas utrikespolitik

Innehåll

Kinas hållning mot Ukraina och Ryssland kan påverka geopolitiken i framtiden	1
Kina inte redo till allt för att hjälpa Ryssland	4
Kinas utrikespolitik: Lärdomar för USA.....	5

Kinas hållning mot Ukraina och Ryssland kan påverka geopolitiken i framtiden

Av John P Ruehl¹

Counterpunch, 20 mars 2023

Strax före ettårsdagen av den ryska invasionen av Ukraina hävdade företrädare för USA att Kina tänkte förse Ryssland med vapen för att kunna fortsätta krigföringen. Kina förnekade anklagelserna och lade på årsdagen av invasionen i stället fram en fredsplan i tolv punkter. Detta kom kort efter de spänningar mellan Beijing och Washington som blossade upp kring den kinesiska spionballongen i början av februari.

Från allra första början av kriget har USA tillhållit Kina att inte stödja Ryssland. Efter rapporter i mars 2022 om att Ryssland bett Kina om militär assistans kom Washington med en varning om att länder om försåg Ryssland med ”materiellt, ekonomiskt, finansiellt [eller] retoriskt stöd” kunde räkna med ”konsekvenser”. I januari i år konfronterade Biden-administrationen Kina med uppgifter ”som [tydde på] att en del statsägda kinesiska bolag stod för hjälp” till den ryska militären.

Kina har i stort anslutit sig till Västs sanktioner och hållit tillbaka sina affärsförbindelser med Ryssland. Samtidigt har man spelat en viktig roll för att Ryssland kunnat stå emot den ekonomiska blockaden och för krigföringen. I fjol ökade Kina avsevärt importen av kol, olja och naturgas från Ryssland och tillsammans med Indiens ökning av handeln med Ryssland har detta underlättat för Kreml att mildra effekterna av den minskande exporten till Europa på energiområdet. Det underliggande motivet för Kinas och Indiens ökade köp av rysk energi består emellertid i de stora rabatter som erbjudits av ett Ryssland, som förtvivlat försöker ersätta tidigare kunder i Europa.

Kina har också ökat exporten av teknologi till den ryska försvarsindustrin sedan många ryska företag blivit av med europeisk och amerikansk teknologi på grund av sanktionerna. Enligt tankesmedjan *Silverado Policy Accelerator* har ”Ryssland fortsatt att ha tillgång till viktig teknologi som halvledare delvis tack vare Kina och Hong Kong”. Dessutom har Kina hjälpt Ryssland att ta udden av de västliga sanktionerna genom att upprätta internationella betalningssystem vid sidan av västlig kontroll och arbetat för att skapa en ”internationell affärsallians” av icke västliga bolag.

¹ John P Ruehl är en australisk-amerikansk journalist bosatt i Washington D.C. Han är biträdande redaktör för *Strategic Policy* och medarbetare i flera andra utrikespolitiska publikationer.

Beijing har också haft en avgörande roll för att motsätta sig västliga försök att göra Ryssland till en internationell paria. Kina har vid upprepade tillfällen lagt ned rösten i FN om resolutioner där den ryska invasionen fördömts och i april 2022 röstade man emot en resolution om att suspendera Ryssland ur FN:s kommission för mänskliga rättigheter. Beijing verkar också ha pendlat mellan att beteckna läget i Ukraina som en konflikt och att tala om brott mot FN:s regler i gränsfrågor. Tillsammans med Ryssland vägrade Kina vid avslutningen av G-20 mötet den 2 mars i år att ställa sig bakom en kommuniké, som innehöll kritiska vändningar om kriget i Ukraina. Statliga kinesiska medier har också i stort intagit en gynnsam eller neutral hållning till Ryssland sedan invasionen startade.

Rysk och kinesisk militär har hållit en rad bilaterala övningar sedan februari 2022. Den senaste ägde rum i Östkinesiska havet i december. I den officiella ryska deklARATIONEN hette det att "huvudsyftet med övningen [var] att stärka det marina samarbetet mellan Ryska federationen och Folkrepubliken Kina och verka för fred och stabilitet i Asien-Stilla havs-regionen". I dagarna befinner sig Kinas ledare Xi Jinping på statsbesök i Moskva. Tidigare i februari besökte också den kinesiske toppdiplomaten Wang Yi Moskva.

Samtidigt som Kina visat att man är villig att stödja Ryssland har man också varit noga med att undvika allt som liknar öppet stöd. Kina har talat om behovet att respektera och slå vakt om "alla länders suveränitet och territoriella integritet", utan att för den skull kritisera Ryssland eller uppmana det att få ett slut på kriget. Men sedan Kinas främsta tillverkare av drönare, Da Jiang Innovations (DJI), i april i fjol satte stopp för export av drönare till Ukraina och Ryssland har Ryssland ändå kunnat fortsätta att använda sig av övervakningsteknologi från DJI för att spåra ukrainska drönaroperatörer, ett bevis på att kinesisk neutralitet har sina begränsningar.

Beijing är helt klart mer intresserat av en rysk seger i kriget än en ukrainsk, även om man inte tänker medge detta öppet.

Varför satsar Kina då så mycket på att stödja Ryssland utan att vilja säga det öppet? Utan tvivel baserar sig kalkylen i Beijing på att ju mer och ju längre Väst är fokuserat på Ukraina desto mindre har man råd att ägna sig åt Taiwan och Asien-Stilla havs-regionen. En förlängd konflikt kan också försvaga Ryssland, som en del nationalistiska kretsar i Kina fortfarande anklagar för att orättmätigt ha tillskansat sig kinesiskt territorium på 1800-talet.

Samtidigt vore det klart fördelaktigt för Kina ju tidigare kriget i Ukraina tar slut, och då på ryska villkor. Bara någon vecka före invasionen hade Ryssland och Kina undertecknat sitt "obegränsade" partnerskap och både Xi och Putin har ömsesidigt kalla varandra "bästa vän". Att ge stöd till en allierad kommer att öka trovärdigheten hos Beijing men också öka dess inflytande över ett plågat Ryssland.

Kina behöver också en stabil, vänskapligt sinnad granne. Ett nederlag för Ryssland kan leda till landets sammanbrott och riskera att destabilisera stora delar av Eurasien. Om ett ryskt nederlag leder till nya makthavare i Moskva kan det också innebära en västvänlig ny regering utanför Kinas grind, något som Beijing inte vill veta av.

Kriget har också destabiliserat globala energi- och livsmedelsmarknader och orsakat extrema problem för ekonomin globalt i ett läge då Kinas egen ekonomi fortfarande är bräcklig på grund av pandemin. Ryssland är en viktig ekonomisk partner för Kina, i huvudsak på energiområdet, men även genom Kremls roll i Kinas *Belt and Road Initiative*, den nya Sidenvägen, med syfte att öka handeln runt om i Eurasien.

Även om Rysslands betydelse på det området har minskat sedan invasionen har Moskva fortfarande stor betydelse för de forna sovjetrepubliker, som ingår i Eurasiska ekonomiska

unionen (**EaEU**) samt för energisektorn i hela Centralasien.

Ett militärt nederlag för Ukraina skulle också vara negativt för USA:s ställning internationellt och bevisa att militärt stöd från Väst inte klarade av att avgöra utgången av en stor konflikt. En seger för Ukraina skulle däremot stärka Västs stöd till Taiwan, uppmuntra förespråkare för västlig demokrati runt om i världen och bli ett aber för Kinas tal om att Väst är på tillbakagång i globala sammanhang.

Men att öppet leverera vapen till Ryssland skulle också bli förödande för Kinas ekonomiska relationer med Väst och Kina följer noga effekterna av sanktioner mot en stor ekonomi som den ryska. Detta har inte hindrat Beijing från att framhålla USA:s dubbla måttstockar när man förser Taiwan med vapen. För bara någon vecka sedan ställde utrikesminister Qin Gang frågan, ”USA kräver att Kina inte ska förse Ryssland med vapen, men varför säljer man då själv vapen till Taiwan i strid med en gemensam kommuniké [från 1982]?”

Medan relationerna mellan USA och Kina blir alltmer spända finns oro i Beijing för att öppet stöd till Ryssland kan skada relationerna med EU. EU är nu Kinas största exportmarknad och Kina hoppas kunna slå in en kil mellan EU och USA och förhindra uppkomsten av en gemensam transatlantisk politik mot Kina. Den 5 mars sade Tysklands förbundskansler Olaf Scholz att Kina inte kommer att förse Ryssland med vapen och antydde ”att Berlin fått försäkringar av Beijing i frågan”. Tillsammans med Xi Jinpings uttalande i november ifjol mot hot om eller användning av kärnvapen försöker Kina nu lyfta fram sin medlarposition och visa att man är en ansvarsfull aktör på det internationella planet och för fred. Den 10 mars kom Iran och Saudiarabien efter kinesiska insatser överens om att återuppta de diplomatiska relationerna och det är ytterligare ett exempel på den roll Kina försöker inta.

Däremot ser Kina USA som en arrogant supermakt och ”konfrontation och konflikt ” med USA betraktas som oundvikligt såvida inte Washington ändrar kurs, har utrikesminister Qin Gang sagt. Och medan Kina fortsätter att se misstänksamt på USA:s försök att hålla tillbaka landet är det också numera en politik som alltmer öppet erkänns i politiska kretsar i USA.

Hur som helst kommer militär hjälp från Kina till Ryssland i olika former sannolikt att öka, indirekt förmedlad via någon villig tredje part. När Belarus president Alexander Lukasjenko den 28 februari anlände till Beijing på statsbesök fick det USA att reagera av just det skälet. Ytterst ser Kina kriget i Ukraina som en mer allmän konflikt med den av USA ledda västvärlden. Att hjälpa Ryssland har strategisk betydelse för Kina och landet ”pro-ryska neutralitet” kommer sannolikt att bestå.

Det är inte Kina som orsakat krisen i Ukraina och man försöker nu att navigera effektivt i den. Den sino-sovjetiska konflikten i början av 1960-talet gjorde det möjligt för Beijing att snabbt

stärka relationerna med Väst och krisen i Ukraina kommer också att få Kina att dra fördel av sin relation med Ryssland i en tid av global ovisshet. Kina kommer att vara noga med att försöka undvika att göra sig ovän med EU samtidigt som man tycks utgå från att spänningarna med Washington är oundvikliga.

Kina inte redo till allt för att hjälpa Ryssland

Av Valérie Niquet

Le Monde, 22 mars 2023

Kina och Ryssland avfärdar bägge två västliga demokratiska värden, men Kina siktar framför allt på att komma undan kriget i Ukraina med skinnet i behåll.

Xi Jinping, precis omvald till en helt nyskapad tredje mandatperiod som president i Folkrepubliken och omgiven av ministrar som har honom att tacka för allt, gör inget för att dölja sin allmakt. Alla tycks nu vänta sig att han ska inta en central roll i hanterandet av kriget i Ukraina utan att alltför mycket bry sig om särdragen i spelet i Kina och sin eventuella förmåga att lösa krisen. Vladimir Putin har i månader väntat på ett besök av Kinas president, vilket skulle göra hans tal mer trovärdigt om den nära alliansen mellan Beijing och Moskva och stärka hans ställning i Kreml. Nu har Xi Jinping till sist begett sig dit likt en kejsare som nedlåter sig att besöka en försvagad vasall som måste tröstas.

Kina och Ryssland hyser utan omsvep samma förakt för de länder som under USA:s ledning delar gemensamma demokratiska värden och som utgör det stora hindret för den kinesiska regimens ambitioner. Den hållningen har åter bekräftats under dagarna i Moskva.

Ja, Rysslands export till Kina ökade med 46 procent i fjol, till stor del energi till lågpris som också Indien och Japan fått del av. Ja, man har gemensamma militärövningar, också utanför kusten i Zhejiang, som direkt vetter mot Taiwan, eller runt den japanska övärlden, vilket väcker oro där. Allt sådant är viktigt för att inför omvärlden visa soliditeten i det ”obegränsade” partnerskapet mellan Kina och Ryssland.

Men under ytan intar Kina en försiktig hållning. Varje gång FN röstat om invasionen av Ukraina har Beijing lagt ned rösten. Kanske har Kina haft planer på att sälja vapen till Ryssland, som USA:s underrättelsetjänst påstår, men Beijing är antagligen inte redo att äventyra sin ekonomi, som går dåligt, för att hjälpa Moskva. Ifall man inte råkar tycka att man inte längre har något att förlora på grund av de sanktioner på handels och teknologins område som USA redan infört mot Kina.

Om uppgifterna stämmer om att ett telefonsamtal mellan Xi och Volodymyr Zelenskyj kommer att bli av efter besöket i Moskva vore det ett mästardrag av Beijing. Ukrainas president skulle då erbjuda Kina möjligheten att inta en central roll på den internationella scenen, vilket bara kunde gynna kinesiska intressen och framför allt ge Xi möjlighet att avfärda anklagelserna om totalt samförstånd med Moskva. Kanske tror Zelenskyj att Kina verkligen sitter på nycklarna till en lösning av konflikten. Men vilka?

Kina är inte stånd att utöva något tryck på Moskva om inte Putin är redo att göra territoriella eftergifter. Och det är inte säkert att Folkrepubliken kan få Väst att lyfta i varje fall en del av sektionerna i utbyte. Kanske vill Zelenskyj få Kina att inte gå för långt i stödet till Moskva, framför allt inte leverera vapen och personal till Ryssland. Om det är fallet kommer han att få

betala ett högt pris för något som Kina sannolikt ändå inte tänkt göra.

Relativt neutral hållning

Utan sidoblickar på sådana motiv går det heller inte att komma ifrån att banden mellan Kina och Ukraina är gamla. Inom ramen för projektet med de ”nya sidenvägarna” var Kyiv en privilegierad partner för Kina. Efter den ryska invasionen har Ukraina varit rätt skonsamt mot Kina och nöjt sig med en relativt neutral hållning i handling om än inte verbalt. Frågan om mänskliga rättigheter i Kina verkar inte vara någon prioriterad fråga för de styrande i Ukraina. I oktober i fjol lade Ukraina ned sin röst i omröstningen i FN om brotten mot mänskliga rättigheter i Xinjiang. Och, mer prosaiskt, när tiden för återuppbyggnad stundar kan man utgå från att kinesiska företag kommer att utnyttja möjligheterna i ett land man har synnerligen goda kunskaper om.

Ett eventuellt samtal mellan Xi Jinping och Volodymyr Zelenskyj skulle också kunna bidra till att underminera talet om att det handlar om en kamp mellan demokrati och totalitarism och tjäna Kinas strategi att utså split. Folkrepubliken Kina vet hur man slår in kilar i västliga allianser i såväl Asien som i Europa. På Bali [under G-20-ländernas toppmöte i november] och sedan i Bangkok gjorde Kina en rad gester i riktning mot Japan och EU. Alla vill fara till Beijing, som Tysklands förbundskansler eller Frankrikes president, som kommer att vara där i april, för att göra sig hörda och slå vakt om ekonomiska band som fortfarande är viktiga för västliga ekonomier.

Efter Covid-19 spelar Kina åter, trots sina många problem, på sin potentiella dragningskraft och försöker splittra demokratiernas front för att undvika ett alltför omfattande samförstånd och ekonomiska och teknologiska sanktioner.

Inför perspektivet av ett samtal mellan Volodymyr Zelenskyj och Xi Jinping återstår då för USA bara att låtsas ligga bakom. Men när alla spelat ut sina kort och sina tillgångar är det bara att hoppas att Kina inte kommer att vara den som kammar hem den stora potten.

[Valérie Niquet är specialist på Asien vid Fondation pour la recherche stratégique [Stiftelsen för strategisk forskning]. Hon publicerade ifjol boken ”Taiwan face à la Chine” [Taiwan mot Kina].]

Kinas utrikespolitik: Lärdomar för USA

Melvin Goodman²

Counterpunch, 21 mars 2023

Att Kina såg till att Iran och Saudiarabien återupptagit sina diplomatiska relationer borde få Biden-administrationens nationella säkerhetsteam att vakna upp, i synnerhet gäller detta Anthony Blinkens utrikesdepartement. Framgången för Kina avslöjar brister i USA:s nationella säkerhetspolitik, framför allt hållningen att inte erkänna en del stater samt förlitandet på militärmakt för att skaffa sig fördelar internationellt. Våra maktredskap fungerar inte.

Mao Zedong citerade ofta ett kinesiskt ordspråk från Handynastin om att ”det spelar ingen roll om en katt är vit eller svart bara den fångar möss”. Deng Xiaoping brukade också citera detta

² Melvin A Goodman är f d analytiker inom CIA. Han är verksam vid *Center for International Policy* och lärare i statsvetenskap vid John Hopkins University.

ordspråk för att rättfärdiga radikala förändringar av politiken. Xi Jinping har mer indirekt satt denna aforism i verket på det nationella säkerhetsområdet genom att hålla fast vid vikten av korrekta relationer med alla länder oavsett deras ideologiska inriktning. Följden har blivit att Kina har stabila relationer med de flesta av sina vänner och motståndare.

USA har däremot under det gångna seklet envist förlitat sig på att inte erkänna länder som Washington inte godtog av ideologiska skäl. Sovjetunionen fick vänta i sexton år på att bli erkänt av USA och tills sist krävdes det att president [Franklin D] Roosevelts insåg det fåfänga i att ignorera Kreml vid en tidpunkt då det behövdes bundsförvanter mot det hotfulla nya ledarskapet i Tyskland. Sovjetunionen spelade en central roll för de allierades seger i andra världskriget. Tre fjärdedelar av den tyska armén var koncentrerad till östfronten.

På samma sätt fick Kina vänta nästan tre decennier på diplomatiskt erkännande av USA på grund av Washingtons motvilja mot Kinas kommunistiska parti. President Nixon och nationella säkerhetsrådgivaren Kissinger öppnade dörren till Beijing via hemlig diplomati i början av 1970-talet och president Carter fullbordade processen i slutet av 1970-talet. USA:s diplomati var som mest framgångsrik på 1970-talet genom att Nixon och Carter byggde upp närmare relationer mellan Washington och Beijing och mellan Washington och Moskva än de relationer som rådde mellan Moskva och Beijing. Ett resultat av våra diplomatiska framgångar var att USA låg bakom Berlinavtalet som ökade stabiliteten i Europa samt två viktiga överenskommelser om vapenkontroll: SALT 1 och avtalet om antibalistiska missiler.

Idag saknar USA diplomatiska relationer med två av sina viktigaste motståndare: Iran och Nordkorea. Washington har allvarliga bilaterala frågor att lösa med både Teheran och Pyongyang och det finns gott om tecken på att både Iran och Nordkorea är intresserade av en dialog med USA. Kärnvapenfrågan borde i sig räcka för att övertyga Washington om behovet av konsultation, dialog och diplomatiskt erkännande av motståndare.

Medan USA förlitar sig på militär styrka och militärmakt för sin utrikespolitik har Kina framgångsrikt satsat på ekonomiska relationer i form av *Belt and Road Initiative* (BRI). Den inställningen har gjort Beijing starkt närvarande i Sydostasien, Afrika och Sydamerika och Karibien. (Jag har precis varit i Costa Rica där jag åkte på *Pan-American Highway*, byggd av Eisenhower-administrationen på 1950-talet. I dag är det emellertid Kina som tagit över underhållet av motorvägarna i Costa Rica.) Ända sedan Obama-administrationen har USA gjort sitt bästa för att störa de stora projekten kring BRI, hittills utan några som helst framgångar. Medierna har spelat med genom att frekvent tala om att Sri Lanka är på väg in i en ”skuldfälla” på grund av att lika projekt inom BRI lett till hög skuldsättning. Men faktum är ju att 80 procent av Sri Lankas utlandsskuld går till multilaterala institutioner som Världsbanken och investerare på Wall Street. Skulden till Kina utgör bara 10 procent av landets totala utlandsskuld.

Medier i USA nämner sällan Kinas framgångar med BRI, i synnerhet på Kinas bakgård - de tio länder som ingår i Föreningen av sydostasiatiska nationer (ASEAN). År 2000 uppgick Kinas handel med ASEAN till 29 miljarder dollar, 20 år senare var den värd 670 miljarder dollar, nästan dubbelt så mycket som USA:s handel med ASEAN. ASEAN har struntat i USA:s försök att blockera BRI-projekt, för närvarande finns det över 50 sådana. Att USA dragit sig tillbaka från *Trans-Pacific Partnership* har bara bidragit till att öka Washingtons problem i området.

Förutom att verka för närmandet mellan Saudiarabien och Iran har Kina ökat handeln med Gulfstaterna i *Gulf Cooperation Council* (GCC), där Kina ersatt EU som största handelspartner. I fjol var Kinas handel med GCC större än vad USA och EU stod för tillsammans. Vid toppmötet USA-ASEAN i fjol lovade president Biden över 150 miljarder dollar i stöd till infrastruktur och

beredskap mot pandemier i ASEAN-länderna. Denna bleka siffra går knappast att jämföra med Xi Jinpings löfte från 2021 om 1,5 miljarder dollar till stöd för ASEAN-ländernas ekonomier under en treårsperiod.

Alla medlemmar av Biden-administrationens nationella säkerhetsteam borde intressera sig för Kinas framgångar runt om i Sydostasien. Beijing har upprepat den framgången i Afrika plus på vår egen bakgård i Karibien och Sydamerika. Biden måste inse att försöken att hålla tillbaka Kina, en politik vi följt de senaste tio åren, varit ett storartat misslyckande. Det är dags för utrikesdepartementet och [biståndsorganet] *Agency for International Development* att ingjuta nytt tänkande i USA:s diplomati och göra sig av med gamla vanor om att låta försvarsdepartementet stå för besluten.

Det är värt att notera att det inte förekommit någon större konflikt i Sydostasien på nära 45 år, inte sedan Kina 1979 utkämpade ett kortvarigt krig med Vietnam. Nyckeln till fred och stabilitet i regionen har varit ekonomisk trygghet. Kinas ekonomiska politik utgör inget hot mot USA och hur som helst klarar vi inte av att ”hålla tillbaka” Kina. I allmänhet bidrar starka ekonomier runt om i världen inte bara till internationell trygghet, de är framför allt bra för USA.

Översättning: *Björn Erik Rosin*

Lästips

Följande artiklar innehåller länkar till ytterligare texter.

Dagens Kina:

[Ryssland, Kina, USA, Indien och det nya kalla kriget](#). (juni 2022)

[Kina, Ryssland och Ukraina](#) (artikelsamling, september 2022)

William Briggs: [John Ross och myten om socialism med kinesiska skrivtecken](#) (januari 2022)

Hung Ho-Fung: [Mussolini i Beijing](#) (2023)

Stephen Kotkin: [Kalla kriget slutade aldrig - Ukraina, utmaningen från Kina och Västs återuppvaknande](#) (juni 2022)

Den kinesiska imperialismen:

Pierre Rousset: [KINA – en ny imperialism uppstår](#) (2021)

Per-Åke Westerlund: [Kinas statskapitalistiska imperialism](#) (2021)

Historien:

Maurice Meisner: [Maos Kina och efteråt](#) (utgår från Mao-eran, men handlar främst om Deng Xiaoping-eran, då framväxten av den kinesiska kapitalismen tog fart.)

[Kinesiska revolutionen 70 år – artikelsamling](#) (2019)